

Surd sub regimul comunist: nouă istorii de viață narativizate

Radu Harald Dinu

Jönköping University, Jönköping, Sweden

Corresponding author email: radu.dinu@ju.se

Deaf under the Communist Regime: Nine Narrativized Life Histories

Abstract: This contribution presents nine narrativized life histories of deaf individuals who lived in Romania during the communist regime. Based on interviews with older members of the deaf community from different Romanian cities, the text brings together their memories of childhood, education, work, community life, and the transition from communism to the post-1989 period. The narratives highlight shared experiences shaped by limited educational opportunities, labour, and the social role of deaf associations. At the same time, they reveal forms of marginalization and discrimination encountered in everyday life. By foregrounding personal memories, these life histories contribute to recovering the largely overlooked historical experiences of Romania's deaf community.

Keywords: deaf history, communism, Romania, oral history, disability history.

Citation suggestion: Dinu, Radu Harald. "Surd sub regimul comunist: nouă istorii de viață narativizate." *Transilvania*, no. 1-2 (2026): 13-24.
<https://doi.org/10.51391/trva.2026.1-2.02>.

Introducere

În această contribuție îmi propun să aduc în atenție experiențele istorice ale persoanelor surde din România în perioada regimului comunist, prin intermediul unor interviuri care explorează amintirile acestora. În anul 2021 am realizat nouă interviuri cu persoane surde din diverse orașe ale României. Participanții – cinci femei și patru bărbați, cu vârste cuprinse între 53 și 88 de ani. I-am selectat în colaborare cu Asociația Națională a Surzilor din România, București. Contactul și desfășurarea interviurilor au fost facilitate de interpreți în limba semnelor române. Spre deosebire de practica obișnuită a interviurilor cu persoane surde, unde se utilizează de regulă înregistrări video pentru a surprinde nuanțele comunicării vizuale (semne, expresii faciale, gesturi), în acest caz am lucrat exclusiv cu traducerea interpretului. Această alegere a generat anumite provocări metodologice (Attfield 2019): uneori interpreții au intervenit mai activ decât ar fi permis convențional rolul lor, adresând întrebări suplimentare naratorilor, de obicei de clarificare. În redactarea materialului am curățat aceste fragmente, pentru a lăsa să se facă vizibilă cât mai limpede narațiunea participanților. Întrucât transcrierile interviurilor au fost procesate în Suedia, am obținut aprobarea din partea Autorității Suedeze pentru Revizuirea Etică a Cercetării (Etikprövningsmyndigheten, Ref. Nr. 2022-07118-01), în conformitate cu legislația în vigoare. Toți participanții au semnat un formular de consimțământ informat, iar pentru respectarea standardelor etice am utilizat pseudonime.

Pentru această publicație am narativizat toate interviurile, cu scopul de a oferi o lectură fluidă. Transcrierea literală ar fi produs fragmente discontinue, dificil de urmărit. De exemplu, un pasaj transcris brut ar putea suna astfel: „Nu, aveam 4 eu, și alții mai aveau, mai vechi, surzi, Popescu, un alt surd care lucra. Dar ei lucra în alt loc. Era în același loc dar nu în cabinet”. În astfel de situații am adăugat un minim de context metanarativ, pentru a reda coerența ideilor, însă am păstrat accentul asupra gândurilor și experiențelor naratorilor. Narativizarea a presupus și adaptarea discursului: atunci când interpretul utiliza persoana a treia („pentru doamna B aceasta însemna...”), am transpus formularea la persoana întâi, pentru a reda mai direct narațiunea participanților.

Interviurile sunt organizate tematic, ceea ce le permite cititorilor să observe mai ușor tiparele, diferențele și elementele recurente din experiențele participanților. O asemenea structurare scoate

în evidență amintirile comune – precum copilăria și educația, lumea muncii, organizațiile de masă și viața cotidiană, dar și comparația între comunism și post-comunism – prin prisma cărora narațiunile personale se leagă de teme mai largi. Scopul este de a ilumina experiențele colective ale persoanelor surde în perioada comunistă, conturând o istorie comună a marginalizării și rezilienței. De asemenea, narațiunile participanților sunt aranjate cronologic după anul nașterii, de la cel mai vârstnic către cel mai tânăr, ceea ce facilitează înțelegerea de către cititor a perioadei trăite de fiecare.

Este important de subliniat că textul de față nu include o analiză propriu-zisă. O ramificare teoretică și analitică a acestor interviuri va fi, în schimb, dezvoltată într-un articol pe limba engleză aflat în curs de publicare (Dinu 2026). Totuși, aș dori să prezint pe scurt această abordare mai teoretică: Analiza interviurilor cu persoanele surde a fost ghidată de un cadru metodologic și teoretic ce îmbină istoria orală cu conceptele de memorie colectivă și nostalgie. Am încercat să surprind modul în care amintirile personale reflectă și modelează memoria colectivă a comunității surzilor, în sensul formulat de Maurice Halbwachs (1922), conform căruia memoria individuală este mereu ancorată în cadre sociale. Totodată, am aplicat principiile istoriei orale care subliniază interdependența dintre „adevărul personal” și „imaginația colectivă” în narațiunile autobiografice (Frisch 1990; Portelli 2004). Pentru a explica ambivalențele care apar în rememorarea perioadei comuniste, deopotrivă marcată de traume (stigmatizarea limbajului semnelor, marginalizarea socială) și de elemente pozitive (securitatea locului de muncă, comunitatea din cluburile surzilor), am folosit conceptul de nostalgie, în special distincția propusă de Svetlana Boym (2001) între nostalgia „restaurativă” și cea „reflectivă”. Această lentilă teoretică a permis înțelegerea faptului că narațiunile nu doar reconstituie trecutul, ci și funcționează ca strategii de negociere cu prezentul și ca forme de reziliență. În ansamblu, interviurile au fost tratate nu doar ca date empirice, ci ca narațiuni care articulează experiențe colective, plasând istoria surzilor din România într-un dialog critic cu teoriile memoriei și cu istoriografia post-socialistă.

În articolul de față am dorit să redau istoriile de viață ale celor intervievați, lăsând cititorilor libertatea de a extrage propriile concluzii. Mărturiile prezentate aici au potențialul de a aduce o contribuție semnificativă la cunoașterea istoriei comunității surzilor, o istorie care a fost și continuă să fie insuficient reprezentată în spațiul public din România. Prin acest demers urmăresc să favorizez o mai bună înțelegere a acestor experiențe și să ofer comunității surzilor vizibilitatea pe care o merită.

Radu Harald Dinu
Jönköping, Suedia
Martie 2026

1. Copilărie și educație

Alexandru (născut în 1933)

M-a ajutat regimul comunist să mă îndrept, să merg la o școală profesională de surzi, o școală specială de surzi. După aceea am absolvit o meserie și am putut să lucrez. Am lucrat 32 de ani la aparate medicale. Regimul a ajutat Asociația Surzilor, a sprijinit pe surzi să plece la drum în sensul că s-au înființat zeci de școli profesionale. Fiecare membru, indiferent dacă era surdo-mut sau auzitor, era automat încadrat în muncă după terminarea școlii.

Cristina (născută în 1934)

Pe vremea lui Ceaușescu nu era situația ca surzii să meargă la facultate, în general. Deci nu se puneă problema. Era unul singur...a fost unul care a ajuns la facultate. Dar mulți nici liceul nu-l făceau. Erau doar școlile profesionale. Școala profesională era pentru meserie, pentru angajare. La școala profesională era voie să se folosească limbajul semnelor, dar la școala elementară nu se dădea voie. Doar elevii mai foloseau semne. Fiecare director, pe vremea aceea, simțea într-un fel sau altul, dar toți erau pe filozofia asta a vorbirii, a citirii pe buze.

Zoltan (născut în 1939)

La vârsta de 4 luni, mi-a povestit mama, am avut meningită. Meningită cu febră foarte, foarte mare, eram într-o stare foarte gravă, încât nervul auditiv s-a distrus. Școala elementară am făcut-o 4–5 ani, între vârsta de 9 și 14 ani. La 9 ani am ajuns la școala specială din Cluj. Între 14 și 19 ani am urmat școala profesională specială pentru surzi, tot la Cluj, unde am învățat meseria de tâmplar.

La școală n-am folosit semne. Am fost învățați să scoatem sunete. Cum îi zice? Logopedie. A, B, C,

D și tot așa, timp de trei ani. Între noi, surzii, am format un colectiv. Când surzii sunt la grămadă se formează instant un limbaj al lor. Profesorii vorbeau, iar copiii trebuiau să citească de pe buze. Semne simple, de tipul: „Hai!”, „Culcă-te!”, „Mănâncă!” – da, se foloseau. Cum să zic, din instinct facem multe gesturi. Dar, de exemplu, în timpul orei de predare, la matematică, semne nu erau.

La Cluj am fost în grupulețul de limbă maghiară. Școala elementară am făcut-o într-un grupuleț de 10 copii, în limba maghiară. Dar când am ajuns la școala profesională eram amestecați, cei de limbă maghiară cu cei de limbă română. Acolo foloseam aceleași semne. Doar un procent, două-trei la sută difereau, foarte puțin, între maghiari și români. Dacă vorbești românește sau ungurește, la citirea de pe buze folosești limba respectivă, dar semnele nu difereau. Foloseam semne care se formau local. Unui surzi îi venea o idee: „Pune acolo un semn”, și așa se naștea un nou semn. Sunt unii care își mai amintesc de semnele folosite mai demult. Mereu mai apare un semn nou, mereu dispare altul. Deci e o limbă vie, o limbă în mișcare.

Ioana (născută în 1940)

La 4 ani a făcut meningită și a rămas surdă. La 7 ani m-am dus la școala elementară și am învățat pe semne. Profesorii ne învățau... cu mâna lui lua mâna, punea mâna la gât. Cum zicea un cuvânt, să simt vibrația... Era antrenament de vibrație în funcție de sunetul produs. Vorbea cu «v». Dacă ziceam ceva [greșit] – pac! – ne mai trăgea una. Aveam oglindă aici... de terapia de demutizare și era multă muncă. Dar am avut o colegă de-a mea, vorbea și punea mâinile pe piept, o lovea, atingea și vorbea greu.

Gabriel (născut în 1956)

În timpul comunismului am făcut grădinița specială pentru surzi, apoi școala specială pentru surzi – 10 ani – școala profesională, 4 clase, 4 ani. După aceea am urmat și liceul seral, la auzitori, ca să pot lua diploma de artă plastică.

Părinții mei nu știau nimic, pentru că trăiau într-o comună la țară. Eu am fost trimis la școala pentru surzi datorită legăturilor cu preotul, care știa de școala de surzi și cunoștea. Le-a recomandat părinților că băiatul trebuie să meargă la școală, să învețe o meserie. Când am terminat grădinița, tata a primit o scrisoare unde scria că trebuie să fiu repartizat la școala specială pentru surzi din Satu Mare. Dar tata nu a vrut. Zicea că e prea departe și l-a rugat pe preot să caute o variantă mai aproape de casă. Și preotul a spus că există la București.

Am fost singurul din familie care nu aude. Părinții nu cunoșteau situația. În comuna unde locuiam eram singurul surd, pentru că toți ceilalți erau auzitori. Eu am vrut să comunic prin limbajul semnelor. Mama știa puțin mai bine decât tata. Tata comunica mai mult prin scris și prin vorbit, cu labiolectura. Mama știa câteva semne, simple: „masă”, „hai vino”, „dormim”, „băut”. Eu i-am învățat, pentru că nu auzeam și nu puteam comunica altfel, și le arătam semnul: «Asta e masă». Pe fratele cel mai mic l-am învățat perfect limbajul semnelor, și apoi și pe surorile mele. Fratele cel mic auzea și comunica, și traducea prin limbajul semnelor.

La școala de surzi unde am învățat, toți profesorii știau limbajul semnelor. Profesorii cu experiență, cei mai în vârstă, cunoșteau limbajul semnelor. Dar în timpul școlii elementare, până în clasa a IV-a, profesorii ne puneau să vorbim, să pronunțăm vocale cu ajutorul unor unelte speciale – un fel de furculiță care se băga în gură, pe limbă, ca să putem pronunța mai bine. Mă puneau să vorbesc, să pronunț R, H, G, să simt vibrația – făceam logopedie. Profesorii din comunism erau, după părerea mea, mult mai buni decât cei din ziua de astăzi.

Când s-a apropiat ultimul an de școală, am spus că vreau să devin tehnician dentar. Profesorii și inspectorii mi-au zis că va fi desființat. Comitetul de învățământ mi-a spus că nu este de acord și nu mi-a aprobat. Și am ajuns la frizerie. Nu aveam alte posibilități. La școala profesională erau mai mulți copii: copii cu surditate, copii hipoacuzici, copii auzitori cu retard mintal (sic!). Cam 70% persoane surde și 20–30% hipoacuzici. Atunci am început să merg la seral, la arte plastice, ca să pot să-mi îndeplinesc dorința. Dar directorul de la școala profesională nu a fost de acord și zicea că ce am făcut la liceu nu mai este valabil. Nu a fost de acord și nu mi-a dat diplomă, nimic.

Maria (născută în 1956)

Părinții m-au trimis la o școală specială de surzi din București. A fost foarte greu pentru mine, fiind departe de părinți. Toate studiile de la școlile speciale au fost cu titlu gratuit: cazarea gratuită, profesorii au fost OK, profesori buni, dar...nu am avut interpret. Stăteam câte 3 luni, apoi aveam vacanță, mergeam acasă, iar mă întorceam, până când am terminat școala. Am terminat 10 clase. După aceea am urmat o

școală profesională la Craiova – tehnician desenator principal, așa se numea atunci. În această școală erau numai fete.

Am făcut și liceul cu copiii auzitori. Eram singura persoană surdă din clasă. A fost o situație specială pentru mine. Am învățat foarte bine să prind și să înțeleg cuvintele de la o persoană auzitoare prin labiolectură. Astfel înțelegeam despre ce era vorba într-o propoziție. Pe vremuri nu erau profesori care să ne învețe semnele. Cu colegii surzi mai foloseam semnele; în comunitatea surzilor am folosit cel mai mult semnele. La prima școală nu mi s-a spus niciodată să nu folosesc semnele. Dar la școala de la Craiova, da, profesorii interziceau: „Să nu folosești semnele!”.

Am făcut și facultate, la Teologie, la ramura Asistență Socială. Mai erau 3 persoane surde care urmau posturile de asistenți sociali. Am avut profesori care s-au ocupat de noi. Dar la liceu a fost diferit, eram singura.

Elena (născută în 1960)

Am urmat cursurile unei școli speciale generale, am făcut școala specială de hipoacuzici din București. După terminarea școlii speciale generale am mers la școala specială profesională. Erau și persoane surde în cadrul școlii de hipoacuzici, însă persoanele surde știau să vorbească, foloseau vorbirea, foloseau... ei comunicau verbal. Sunete nedefinite. Nu comunicau în limbaj mimico-gestual. În cadrul școlii nu aveam voie să folosim limbajul mimico-gestual tocmai pentru o dezvoltare psihică... Elevii erau ținuti legați cu mâinile la spate cu un fular, ca să nu folosească limbajul mimico-gestual.

Eu am urmat învățământul de masă până la vârsta de 7 ani, când a intervenit surditatea, după aceea am mers la școala generală specială. Acolo se comunica strict prin labiolectură. Pentru mine a fost foarte greu, pentru că nu, nu cunoșteam limbajul acesta, totul a fost o noutate pentru mine și mi-a fost greu să mă adaptez. Ne puneau să stăm cu mâinile la spate și ne lega cu fularul. Sunete nedefinite. Trebuia să pronunțăm după profesor. Eu consider totuși că a fost un lucru pozitiv, pentru că pe mine m-a ajutat foarte mult. În prezent pot să citesc foarte bine pe buze, deși am surditate profundă, și consider că a fost un lucru foarte bun.

Se folosea limbajul mimico-gestual între elevi, dar era un limbaj slab dezvoltat și se folosea atunci când nu erau profesorii. Pentru unii elevi se aplica metoda de a simți vibrațiile vocii prin degetele puse pe gât, iar pentru mine se folosea metoda cu creionul, pentru că nu puteam să pronunț cuvintele. Singura problemă pe care o aveam era legată de pronunția literelor R și T.

Apoi am fost la școala profesională specială din Cluj, unde am învățat bobinajul...Erau amestecați și fete, și băieți, și am avut câțiva colegi care aveau debilitate mintală [sic!]. Acolo am avut contact și cu elevi de origine maghiară. Clujul a fost cea mai mare bucurie pentru mine, a fost o plăcere să învăț acolo. Tot acolo am învățat limbajul mimico-gestual și am întâlnit oameni deosebiți. Faptul că am reușit să învăț acest limbaj m-a ajutat să pot comunica cu persoanele surde, pentru că înainte nu puteam deloc. Ei au avut răbdare cu mine și m-au învățat. La Cluj erau elevi veniți din toate școlile din țară. Limbajul mimico-gestual nu era inclus în program, fiecare folosea un limbaj gestual specific zonei. Profesorii au fost de acord și deschiși să lăsăm elevii să comunice cu semne și ne-au permis să folosim acest limbaj

Mihai (născut în 1963)

Mama a fost prima care m-a plimbat, m-a dus prin spitale, ca să descopere ce aveam. Nu știa exact de ce nu răspund, de ce nu reacționez. Și cineva, un pediatru, i-a spus atunci mamei: „Copilul nu aude”. Mă duceam la auzitori. Dar, după o lună, m-a scos de la grădiniță pentru că nu mă descurcam, eram nervos. Spărgeam obiecte, jucării, le aruncam de pământ. La 7 ani, de ziua mea, m-a dus cu mașina de salvare, cu ambulanța. M-a dus de atâtea ori în spitale încât recunoșteam sunetele, sirenele ambulanțelor. Deci mai auzeam ceva totuși. Auzeam și fără aparat, auzeam sirene. La logoped vorbeam, dar nu corect. De exemplu, spuneam „porculiță” în loc de „furculiță”. Nu pronunțam bine. Logopedul nu avea răbdare, se enerva și nu era potrivit, pentru că și el era agitat, nu calm. După aceea au început să-mi facă tot felul de analize, mi-au pus aparate, și m-au dus la școala de hipoacuzici. Dar am început școala mai târziu. Până la 9 ani am fost bolnav de meningoencefalită. Abia pe la nouă ani am început școala.

Diferența mai era cu manualele de învățat... Sora mea era cu 4 ani mai mică decât mine. Eu eram în clasa a II-a, iar ea în clasa I, și chiar dacă era mai mică cu 4 ani, m-a ajuns din urmă. Eu pierdusem anii aceia și sora m-a ajuns din urmă. Câțiva ani mai târziu, prin clasa a IV-a, am observat că manualele mele de învățământ erau la fel ca ale ei, ale surorii mai mici. După aceea, când eram în clasa a opta, ea era în a șaptea. Și mă ajuta la istorie, geografie, matematică.

Da, era și un document, un ordin de ministru, că nu se mai fac 10, ci 9 clase. Și a rămas școala apoi

la 8 clase. Nu s-a mai făcut clasa a noua. Și noi, cu 8 clase, eram lăcătuși, dar cine apucase să facă tot ciclul de 9 clase cu aceeași promoție a fost băgat la bobinaj, pentru că practic au terminat în același an. Eu am vrut să fiu strungar. Dar nu m-au primit la frezor-strungar, m-au băgat la lăcătuș mecanic. Dar nu mi-a plăcut.

La școală erau și romi surzi, dar și copiii auzitori care se prefăceau și erau băgați la școala de hipoacuzici, pentru că proveneau din familii defavorizate. Ei auzeau normal, aproape mult mai bine, nu prea aveau nevoie de școală pentru hipoacuzici, dar erau trimiși acolo. Puteau fi băgați la alte școli ajutătoare sau la școli normale. Era o situație grea la școlile acelea și erau trimiși la hipoacuzici ca să învețe mai ușor. Dar erau și copiii cu întâzieri mintale.

Am învățat cu colegii ceva semne, dar nu erau semnele adevărate ale surzilor, cele de la școala de surzi. Îmi amintesc că ne-am întâlnit la un concurs, s-au întâlnit hipoacuzicii cu școala de surzi. Vorbeam greu cu surzii. Noi eram hipoacuzici, trebuia să încercăm să citim pe buze ce vorbeau, dar surzii nu vorbeau pe buze bine. Totuși aveam semne de care ne obișnuiam să ne folosim și, până la urmă, reușeam să comunicăm.

Făceam demutizare cu profesori-pedagogi. La un etaj al școlii era un cabinet cu căști, ORL și oglindă. Stăteam lângă profesor și el explica: A, B, C, D – consoane, vocale – și punea mâna pe piept: „Uite, aici trebuie să se simtă când zici...Vocalele se simt, consoanele nu”. Apoi punea în mișcare limba, gura. Erau și aparate auditive la centru. La vremea aceea erau aparate analogice, cu cutiuță în buzunar, ținută la piept, cu fir până la ureche. Nu le suportam, rupeam firele și trăgeam de ele. Atunci doctorița a zis: „Trebuie să mai aștepti un an, până o să vină niște aparate pe ureche, Siemens”. În România nu se făceau așa ceva. Și am așteptat. După un an, bucurie: „Hai să mergem să luăm aparatul pe ureche!” Și, de când am primit aparatul, nu m-am mai despărțit de el.

Ana (născută în 1968)

Mama m-a dat la o școală de auzitori unde nu am avut nicio șansă, pentru că eram surdă complet. Profesorii nu mă înțelegeau. Mă chinuiam să învăț orice...Dar făceam școala, treceam așa, ca să nu rămân repetentă. Profesorii nu m-au lăsat repetentă: «Lasă! Treci și tu acolo!» Dar nu am învățat nimic, pentru că nu puteam să vorbesc. Eram mută. Nu mă băga nimeni în seamă. Nu mi-a plăcut. Colegii nu... Eram izolată și împinsă undeva, pentru că știau că sunt mută. Îmi plăcea să mă uit la flori. Nu aveam ceva să mă distrez, pentru că eram singură.

Mama unde să mă ducă? La ce școală să mă ducă în momentul acela? Nu avea nicio experiență. Școala nu avea copii surzi și [mama] a zis: „Las' să încerce la auzitori”. A venit mătușa aceea acasă... eu eram în pom, mă cățăram într-un dud, mâncam dudge acolo, în curte, și țipa mama: „Bă, n-aude nimic!”, iar mătușa atunci s-a mirat, că nici nu știa că avea un copil surd. „Păi cum, n-aude? Cum lași să...?” Și abia atunci mătușa s-a luminat și a ajutat-o pe mama. Mătușa avea pe cineva din București, cunoștințe – avocați sau juriști – și i-a spus mamei să nu mă lase la școala aceea, că nu o să reușesc nimic dacă mai rămân acolo. Și apoi m-am dus la școala de hipoacuzici din București, pe strada Busolei. Acolo am început să vorbesc, să învăț. A fost multă muncă... oralistă, la logoped, ca să mă dezvolt și să încerc să-mi dezvolt comunicarea. Erau pictograme, poze, iconițe cu deschiderea gurii și felul în care se pronunța. Și oglinda, în care te uitai și vedeai cum se vorbește, și repetai de nu știu câte ori până îți ieșea. Profesorul îți punea mâna lui pe gât ca să simți: „aaaaa... b...” Nu puteam să zic „Ș”. Nu puteam să zic deloc „Ș”.

„Dacă vezi în oglindă, în viitor te obișnuiești... și când vine cineva știi: o, a, b... înțelegi, citești pe buze”. Am rămas de atunci cu abilitatea asta. Dar nu citesc orice, depinde. Și acolo am învățat și pe semne. Când eram copil nu știam semne. Era o fată în clasa a treia, retrogradată când a intrat la școala respectivă, și ea a ținut tot timpul legătura cu mine și a fost ca un mentor: mă învăța să vorbesc, să comunic, semne și matematică.

Toți frații mei erau auzitori, și părinții tot auzitori. Eu eram singura surdă și nu prea comunicam cu mine, doar „vrei un pic de apă?”, făceau niște semne specifice. Mama încerca, că doctorul i-a spus să vorbească clar și să arate la gură: „Vrei apă? Uite, mama îți arată semne. Uite! Tu iei și bei. Așa. Așa e semn pentru apă... Uite, mâncare!» Îmi făcea la fel, semne stângace, ca și cum aș fi fost deficitară mintal. Da, și copiii râdeau de mine: „Mută!” Atunci plângeam, eram mică. În sat era o fată care l-a învățat și pe fratele meu să zică „Mută! Mută!”, și râdeau toți de mine. Eu plângeam mereu. Am suferit mult. Nu pot să explic acum tot, dar oricum...

La școala de hipoacuzici profesorii mă băteau, îmi dădeau cu rigla sau cu creionul, pac! peste mână, ca să nu folosesc semne, să folosesc gura. Nu aveai voie să faci semne...te puneau la colț: „Să nu mai

vorbești prin semne!” Și acolo stăteam și învățam. Totuși eu sunt mulțumită de școala de hipoacuzici, pentru că am învățat. Dar în pauză vorbeam pe semne cu colegii... Depindea de profesor. Unii nu dădeau voie nici măcar în pauză să folosim semnele.

Când am terminat școala de hipoacuzici era o școală profesională într-o comună, dar era de auzitori... După două luni a venit comisia din Pitești. Au crezut că sunt auzitoare. Erau mai multe persoane, m-au chemat și le-am spus că nu aud. Toți au rămas șocați: «Ce cauți aici? Păi asta este școala de nebuni!» ziceau. Erau copii care se mișcau lent, aveau probleme mintale. Comisia de acolo a spus că nu la școala asta de «nebuni» trebuie să fii, ci să mă transfere la Craiova. „Du-te și spune-i mamei... copiii ăștia învață meserii simple aici, dar nu e pentru surzi”. Și comisia a făcut o propunere – croitorie pentru mine.

M-am dus la Craiova atunci. Directorul din Craiova a spus: „Unde ai umblat până acum? Că e târziu!” I-am spus că am fost la școala aceea, nu știam unde să vin. Mi-a făcut un raport. „Lasă, nu mă interesează prostia asta! Te voi repartiza la zugrăvi”. Nu a luat în seamă ce scria în raport despre croitorie. În final m-a pus la școala profesională de zugrăvi. Și am rămas pe zugrăvit. Făceam și practică: ne ducea la o fabrică sau ceva, cu frigidere cu carne. Carnea era atârnată în cârlige din acelea... Făceam curățenie, recondiționam, zugrăveam. Și ne dădeau fripturi să mâncăm. Mama a vrut să mă ajute, ca eu să-mi văd de drum. Fratele zicea, de exemplu: „Lasă să se întoarcă sora acasă de la școală!” Dar mama a zis: „Nu, las-o să stea acolo, că trebuie să stea să învețe!”

2. Lumea muncii

Alexandru (născut în 1933)

Am lucrat la o fabrică de stat. Toți eram încadrați în muncă. Erau surzi care absolviseră ca tehnicieni dentari, tehnicieni proiectanți, frezori, bobinatori, electricieni, croitori, cizmari. Acestea erau profesiile cele mai frecvente la surzi. Prima linie de metrou din București a fost proiectată de doi surdo-muți! Surdo-muții erau bine văzuți acolo unde lucrau.

Cristina (născută în 1934)

Munceau mai multe femei... erau mai serioase, mai muncitoare. Bărbații mai mergeau la meciuri, mai lipseau, nu erau la fel de disciplinați la muncă. Femeile erau mai disciplinate. Bărbații erau mai pretențioși cu lucrutul noaptea. Majoritatea bărbaților lucrau mai mult în schimburi. De exemplu, la Grivița Roșie, la CFR, la trenuri. Era cea mai mare uzină. Se făcea tapițeria, tâmplăria și mobila pentru vagoanele de tren. Toți munceau. Femeile poate erau primite un pic mai greu la unele meserii. La turnătorie, modelaje, munci grele, cu efort fizic, nu. Nu puteau. Dar mie mi-a plăcut foarte mult că s-a organizat pentru noi, surzii, la fabrici. Aveam protecție. Ne simțeam protejați acolo unde lucram. Nu ne băgau la tâmplării sau la lucruri periculoase.

Zoltan (născut în 1939)

În 1958 am terminat școala și am început meseria de tâmplar. După ce am venit în Târgu Mureș, m-am angajat. Deja atunci exista filiala surzilor la nivel de Târgu Mureș și, fiind tânăr absolvent de școală profesională, m-au dus la un loc de muncă. Era o fabrică de mobilă și, pe vremea aceea, numai la fabrica asta de mobilă lucrau șaizeci și două de persoane surde. Șaizeci și două de persoane! Acolo m-am dus împreună cu tata. Directorul se uita foarte mirat: „Cum adică, surd? Și știe meseria?” I-am arătat diploma: „Uite, uite!” Și a zis pe loc să mă vadă cum știu meseria și mi-a oferit 10 zile de probă.

De fapt, nu era fabrică, era o cooperativă a invalizilor. Pe vremea comunismului, surzii nu au primit nimic în plus de la stat – adică beneficii sau prestații sociale față de un auzitor – nu au existat. Un loc de muncă, da; pensie, da. Dar ceva special pentru noi, nu. Salariile la cooperative erau mai mici decât la o fabrică mare, de stat. Nu țin minte să fi fost și alte categorii de persoane cu dizabilități. Cel puțin acolo unde am lucrat eu nu erau, erau doar surzi și restul erau auzitori, oameni normali.

Ioana (născută în 1940)

După ce am absolvit, imediat, la o lună și ceva, m-am angajat. Eu aveam tot timpul punctaj mare, făceam multe. Eram la categoria 6. Popescu, un alt surd – nu vreau să-l jignesc – dar el era mai mic la confecționări, era altceva. Tehnician dentar principal nu exista. Eu eram la categoria 6. Am fost foarte bine. Acum mai trăiește un doctor care mă cunoaște. Are 91 de ani. A fost șef. Mai este și o doamnă medic primar, are 83 de ani, cu care am colaborat. Foarte, foarte bună. Ei erau auzitori, dar am colaborat bine cu ei. Au venit și la mine acasă, ne-am înțeles bine. Erau cumsecade, vorbeau frumos. La laborator,

dacă se făcea masă mare, petrecere, ziceam: „Prietenii surzi!” – veneam șapte persoane surde și stăteam împreună cu ei la petrecerile acelea, la masă.

Auzitorii vorbeau mai mult ca noi. Ei vorbeau și când munceau. Dar eu, când munceam, trebuia să mă uit la lucru, nu puteam. Surzii erau mai atenți. Nu auzeau și erau mai concentrați. Cu auzitorii comunicam mai clar prin labiolectură, citire pe buze și vorbit, dar foarte rar. O parte dintre colegii auzitori erau nervoși, necăjiți, din cauza punctajelor de la locul de muncă. La trei luni se dădeau prime. Eu, de exemplu, luam prime, pentru că aveam reușite mai multe, deși eram surdă. Și ei se oftcau: „Uite-o și pe asta, aia surdă!” – erau geloși.

La al doilea copil pe care l-am născut îl luam cu mine la muncă. Îl luam la serviciu. Primul copil era cu bunica, cu mama. Dar al doilea, nu. Era întârziat, pentru că părinții erau bătrâni. Am rămas gravidă la 38 de ani, cu al doilea copil. Am lucrat 37 de ani vechime, după care am ieșit la pensie la limita de vârstă, nu la invaliditate. Alții ieșeau cu vechime incompletă, dar eu nu. Așa era legea de stat atunci. Am avut noroc să ies după vârsta respectivă.

Toți cei care nu aveau serviciu sau aveau altceva erau direcționați și încadrați obligatoriu în muncă. Nu era ca și cum puteai să nu muncești. Au fost și cerșetori surzi, la biserică, care îmi cereau mâncare, pe vremea comunismului. Am cunoscut o fată hipoacuzică, vorbea foarte bine, dar la biserică cerea bani. Până prin 1970 fenomenul acesta era mai răspândit. Erau surzi care mai cerșeau. Țin minte un băiat surd care cerșea la biserica catolică.

Gabriel (născut în 1956) (născut în 1956)

După ce am făcut școala profesională, imediat m-am angajat în cadrul atelierului de proiectanți, la topografie. Eram singurul surd printre toți auzitorii. Directorul a rămas uimit, pentru că aveam talent la scris. Zicea că scriu mult mai frumos decât ceilalți colegi, care aveau experiență de mai mult timp. Și directorul a spus că mă angajează pentru că scriu mai frumos. Colegii, la început, m-au sprijinit. Ei aveau studii și vorbeau mult mai clar, ca să pot să citesc pe buze. Și când vedeau că nu înțeleg, îmi scriau pe bilețele ce aveau nevoie. Salariul era mai mic pentru surzi față de ceilalți colegi proiectanți, care aveau studii superioare și terminaseră facultatea de inginer. Eu abia aveam studii medii.

Maria (născută în 1956)

În 1977 m-am angajat ca tehnician. M-am înțeles extraordinar de bine cu colegii de acolo, cu auzitorii. A fost greu pentru mine la început, dar după aceea m-am acomodat. Am fost apreciată ca desenator, tehnician principal, și m-am acomodat destul de repede cu persoanele auzitoare. Însă am avut o colegă hipoacuzică. Lucra în alt atelier. Nu se înțelegea deloc cu colegii. Și pentru că nu se înțelegea, o făceau „mută”. Ea plângea și s-a plâns la mine. Atunci m-am dus la colegii auzitori și le-am spus așa: că această persoană hipoacuzică este o persoană la fel ca mine și că are nevoie de respectul vostru, ca și colegi. De atunci, într-adevăr, colegii și-au schimbat atitudinea și comportamentul. Depindea mult și de colectiv.

Elena (născută în 1960)

După ce am terminat, nu am putut să mă angajez, pentru că nu am fost primită la locul de muncă. Apoi m-am întors în Ploiești, și m-am angajat la Uzina 1 Mai, pe postul de bobinator, unde am lucrat în acord. La momentul în care am încercat să mă angajez m-am lovit de bariera discriminării, pentru că nu voiau să mă primească, deși aveam calificarea pentru postul de bobinator. Din fericire, tatăl meu lucra la Uzina 1 Mai și a putut să intervină pentru mine, și astfel am reușit să demonstrez că am toate abilitățile și aptitudinile pentru acel post.

În primul rând, când m-am angajat, toți colegii mă priveau ca pe o persoană care nu are capacitatea de a lucra. Acolo aveam diferite tipuri de motoare electrice pe care știam să le repar. Lucram în acord: se repartizau lucrările și fiecare trebuia să-și facă norma. Mai aveam și patru colegi cu aceeași deficiență ca și mine, persoane surde. Ne ajutam unii pe alții, pentru că eram discriminați de persoanele auzitoare. Numărul de lucrări pe care le primeam noi, ca persoane surde, era mai mic decât al colegilor auzitori, ceea ce era o problemă, pentru că plata se făcea în acord. La locul de muncă lucra și soțul meu. Eram plătiți cu 75%, pentru că nu reușeam să facem norma. Dar nu din vina noastră, ci pentru că nu primeam suficiente lucrări, ca să putem fi plătiți 100%. Consider că aceasta a fost o situație de discriminare și ea a persistat mai mulți ani. Salariul celor care lucrau în cooperative era mai mic decât al celor care lucrau în uzină. Uzina fiind mare, cu un număr mare de angajați, cei angajați acolo aveau gradația zero și salariul de încadrare mai mare.

Mihai (născut în 1963)

Se făceau repartizări, dar nu mi-a plăcut repartizarea mea. Era o fabrică de electronice la Pantelimon. N-am fost acolo, am refuzat. După aceea am intrat, printr-o cunoștință a unui prieten, la Mecanică Fină, unde erau și surzi, și auzitori. Salariile erau la fel, dar la bonusuri, la prime, nu se dădeau corect. Făceam un calcul, o comparație cu altul care s-a angajat aproape în același timp cu mine. Și mereu apărea diferența. Întrebam pe maestru: „Care e diferența?” Și el zicea: „Ei, lasă tu, tu muncește acolo și o să primești”. Dar, de fapt, auzitorii primeau mai mult.

Ana (născută în 1968)

A fost foarte greu. Trebuia să mă angajez, poate la Ploiești, la gară, la 1 Mai. Apoi trebuia să mă angajez la un alt loc, dar nu am reușit nici acolo... La Târgoviște ziceam. M-am dus singură cu trenul la Târgoviște și trebuia să mă întâlnesc cu o femeie, dar nu a mai venit... nu am văzut-o. Și am plecat înapoi acasă. Nu am găsit nimic. Și stăteam acasă cu mama... munceam acolo prin gospodărie, munceam altceva, la negru, pe câmp. Dar asta făceam de când eram copil. Mai mult am stat atunci acasă. Distracție zero pentru mine. Eram săracă și de asta nu mergeam nicăieri.

3. Organizații de masă și viața cotidiană

Cristina (născută în 1934)

Da, normal, la Asociație toți vorbeau în limba semnelor, pentru că așa ne simțeam bine. Fugeam repede la asociație, pentru că acolo puteam să stăm liniștiți să comunicăm pe semne. Ne ofeream și informații noi, ne cunoșteam, povesteam. Nu vorbeam cu sunete între noi, că nu era firesc. Ne-am înțeles bine cu Inspectoratul de Învățământ Special, care a colaborat bine cu Asociația Surzilor. Aveau metode bune pentru surzi, pentru viața lor. Faptul că le asigurau locul de muncă. Și Ministerul Muncii a fost foarte apropiat.

Îmi amintesc de „Societatea surdo-mușilor”. Nu asociația, cum se numește acum. Și chiar înainte de comunism a existat o asociație. Eu am fost angajată la asociație. M-am ocupat de problemele de instructor cultural, aceasta era funcția mea. Organizam tot felul de activități, făceam controale și verificări la filialele asociației. Asociația, în forma aceasta dezvoltată, a fost fondată în 1953. Existase și înainte, dar atunci, în 1953, forma de organizare și ideile au fost copiate de la Uniunea Sovietică. Am început să colaborăm cu Ministerul Sănătății, Ministerul Învățământului, Ministerul Muncii. Ministerul Muncii era cel mai apropiat de partea noastră, a persoanelor surdo-mute. Și acolo, miniștrii respectivi au ajutat cu bani, au oferit subvenții asociației. Și apoi s-a organizat mai departe...

Înainte de înființarea Asociației, un grup de surzi au fost la studii, pentru că erau membri de partid și li s-a dat voie să meargă la Moscova. Și acolo au ridicat problema: «Uite ce se întâmplă în România: avem surzi, dar nu sunt organizați.» Călătoria aceea a contribuit la dezvoltarea din 1953, că atunci s-au dat bani. Și după aceea s-a înființat asociația. Din acel moment, surzii nu au mai vrut să fie cooptați cu auzitorii în alte organizații. Voiau să vină la asociație, când au văzut că s-au dezvoltat filialele. Partidul ținea legătura și spunea: „Ce probleme aveți – să veniți să ne anunțați!” Care erau problemele? De exemplu, surzii care lucrau într-o uzină mare și cineva își bătea joc de ei, râdea de ei. Atunci surdul venea și se plângea la asociație, iar eu, de exemplu, aveam legătură cu cineva la partid și povesteam. Era cineva care era membru și tu vorbeai cu acel membru de la partid. Nu era chiar o legătură foarte, foarte strânsă. Era multă vorbă atunci, dar nu făceau chiar tot ce promiteau. Promiteau multe, dar nu se întâmplau multe.

Societatea largă ne discrimina pe noi. Ne era rușine, unii spuneau că suntem maimuțe, animale, ne făceau semne. Erau persoane surde care aveau copii și sufereau din cauza asta, pentru că lumea se uita urât. Sau invers: copiilor le era rușine de părinții lor surzi. Unii copii auzeau, dar părinții lor erau surzi. Alții, părinți auzitori care aveau copii surzi, îi izolau, îi împingeau la margine, îi marginalizau. La fel și invers: copiilor auzitori normali le era rușine de mama sau de tata, pentru că erau surdo-muși. La locurile de joacă, acolo unde erau copiii normali, auzitori, surzii erau împinși: „Du-te mai încolo! Să nu te joci cu ceilalți!” Nu ni se dădea atenție, surzilor, eram mereu la urmă. Eram ultimii.

Pe vremea aceea erau și mulți cerșetori. Nu erau surzi care furau, dar cereau bani pe stradă: „Dă-ne și nouă să mâncăm o pâine!” Erau și cerșetori, și femei prostituate – femei surde care se prostituau. Comunismul nu dădea voie. Dacă miliția întâlnea un surd care părea că vagabondează, care nu avea serviciu sau nu era unde trebuia la momentul respectiv, chema pe cei de la Asociație.

Zoltan (născut în 1939)

Am fost UTC-ist, dar n-am fost forțat să intru în partid. Când au văzut că sunt surd, nu m-au forțat. Cred că doar 3, 4, 5 surzi din toată țara au intrat în partid. Mai era și o altă modă: muncitorii care erau foarte, foarte buni meseriași, în diferite meserii, ajungeau muncitori fruntași. Și atunci, automat, li se puneau și treaba asta pe ei: „No, ești comunist, ești al nostru”. Adică i-a băgat cumva, într-un fel, dar foarte puțini erau. În cadrul asociației exista un anumit ajutor ocazional, un ajutor material. Membrii trebuiau să facă dovada că sunt săraci. Dacă soțul sau soția mureau și rămâneau, probabil, cu niște copii. Dar s-a dat o singură dată, mai ales la cei care locuiau în sate, unde erau chiar foarte săraci.

Ioana (născută în 1940)

Nu am fost membru de partid, dar am fost pionier. La școala elementară aveam pionierii noștri, surzi. Am fost la UTC, dar activitatea o făceam la asociație. Și participam și la activități sportive, la asociație.

Gabriel (născut în 1956)

În școala elementară am avut un cerc de pionieri și am devenit membru UTC. Pentru că directorul știa că am talent, la evenimentele de 1 Mai sau 23 August mă puneau să scriu pe pancarte, unde scria: „Trăiască Republica Românească”. În timpul comunismului mergeam și la Asociație și participam la concursuri pentru persoane surde – concursuri de literatură, de artă. Și acolo foloseam numai limbajul semnelor.

Maria (născută în 1956)

Am purtat uniforma de pionier, dar nu am fost niciodată membră de partid. Nu cred că a existat vreun surd care să fi fost membru de partid. Nu cred. În fiecare joi – acum vorbim legat de club, de asociație, „club” îi spuneam noi – în fiecare joi seara, pe perioada comunismului, toți surzii se îmbrăcau foarte frumos și parcă era sărbătoare când se întâlneau. Pentru comunicare, pentru socializare. Și se făceau foarte multe informări legate de ce se întâmpla în perioada aceea. Erau ca niște ședințe de partid. Se organizau ședințe pentru că nu exista nicio altă cale de comunicare: nici televiziune, nici altceva, nimic, nimic, nimic.

La școală nu aveam niciun fel de problemă, doar în afară, în oraș, foarte mulți râdeau de noi. Foarte mulți. Făceau miștouri, glume, glume proaste și a fost foarte dureros. Pentru ei era o noutate să vadă pe cineva care folosește semnele. Copiii, la fel, își băteau joc de mine. Și mereu, mereu mă jigneau și îmi spuneau: „Mută, mută!” Fata mea este auzitoare, dar și de ea au râs mulți copii: „Uite, are familie de surzi!”, pentru că nu cunoșteau această comunitate. Asta era partea cea mai grea. Au fost foarte multe experiențe urâte din partea persoanelor auzitoare, pe vremea comunismului.

Cel mai greu a fost la doctor. Cel mai greu. Fără interpret, fără nimic. Doctorii nu aveau deloc răbdare. Rău, rău, rău, foarte greu, foarte greu. Dacă mama mea se îmbolnăvea, trebuia să merg singură. Singura salvare a fost că exista asociația surzilor. Atât. Comunicarea era foarte grea.

Elena (născută în 1960)

Am fost pionier la școala elementară și la UTC am intrat la profesională, când am împlinit 18 ani. Munceam, ne ocupam de fructe, fiecare avea un comandant de grupă...Ne ocupam de curățenia în clasă, de disciplină. Existau concursuri: „Cea mai frumoasă clasă”, „Cea mai aerisită clasă”, „Cea mai curată clasă”. Fiecare elev trebuia să aibă o bentiță, unghiile curate, uniforma curată. Eram într-un grup de pionieri doar pentru persoanele surde. Nici nu cunosc pe cineva surd care să fi fost membru PCR. Când am fost la școala profesională, am avut ocazia să vizitez sediul asociației surzilor. Acolo am descoperit revista „Vocea tăcerii”, unde erau descrise activitățile din întreaga țară ale asociației. Ulterior, când m-am mutat în Ploiești, după absolvirea școlii profesionale, m-am înscris la asociație, filiala Prahova.

Mihai (născut în 1963)

În timpul școlii participam la niște cursuri de pionierat, cu alte școli de surzi din țară, din provincie. Le făceam prin asociație, se organizau concursuri pentru elevi și pentru producție, adică pentru adulți. Așa se numea atunci: erau «elevii» și era «producția» la asociația surzilor. Eu participam la concursurile de istorie și geografie organizate de asociația surzilor. Te calificai și după aceea mergeai cu concursul pe țară, ca să faci o comparație. Nu m-au chemat la ședințele acelea care se făceau pe vremuri – ședințe de partid și de sindicat. Au spus că eu, oricum, nu aud nimic, ce să fac eu acolo la ședințe? Să-mi văd de treaba mea. Dar eram membru la sindicat.

Ana (născută în 1968)

Nu știam pe vremea aia de asociație. Un bărbat mi-a spus de clubul surzilor. Zic: „Nu știu”. Acolo erau toți, vorbeau pe semne. Și de la școală se duceau acolo. Și după aia mergeau la asociație și stăteau împreună.

Trebuia să fiu atentă cu privirea, că mama îmi spunea: „Ai grijă la mașini, dacă nu auzi, să nu treacă mașinile, să fii atentă”. În general, auzitorii nu prea mă respectau. Nu eram lăsată să mă plimb sau să văd prea multe. Bunica mă ținea strâns, mă băga repede în casă, să stau cu ea. Nu dădea voie. Eu nu prea am ieșit...Nu, atunci nu. Eram cu bunica, cu școala. Pe vremea aia nu vedeai pe stradă oameni cu dizabilități, nevăzători. Pe stradă nu erau, în comunism. Nu, nu se vedeau pe stradă.

4. De la comunism la post-comunism

Alexandru (născut în 1933)

Pe mine m-a deranjat, și mă deranjează și acum: a fost un guvern acum câțiva ani, 2–3 ani. Era ministrul învățământului în guvernul acela, și a încercat să desfășureze școlile speciale de surzi. Ideea a fost ca surzii să fie integrați în școlile de masă. Dar pentru surzi asta a fost întotdeauna o problemă. Pentru că ei nu sunt doar... nu e vorba doar de un handicap. Ei au altă limbă, au altă cultură.

Până la pensie am trăit sub regimul comunist. Și pentru acest lucru, astăzi avem pensia asigurată. Așa bună sau mică cum e, dar ne permite să nu murim de foame. Și al doilea lucru: aveam această locuință. Am cumpărat-o. Avem ce ne trebuie. Astăzi, însă, majoritatea surzilor nu au locuri de muncă și au o situație precară, dificilă. Nu se mai construiesc case cum se construiau atunci, pentru a fi date la muncitori sau la salariați. Acum cumpără doar cine are bani. Eu cred că perioada aceea a fost benefică pentru mine și pentru soția mea, cât am trăit în regimul comunist. Astăzi, într-adevăr, este mult mai liber. Ai libertate, poți pleca unde vrei. Dar pentru persoanele surde situația este mai îngrădită. La asociație, pe vremea aceea, în fiecare săptămână se desfășurau competiții și activități: dansuri, antrenamente, competiții de tenis de masă, sport. Dar acum nu mai este. Surzii nu mai vor să înțeleagă. Și mulți nu mai plătesc cotizația. Și se pierde numărul de membri. Așa sunt multe probleme, pentru că surzii au nevoie să fie educați, să își dezvolte mintea, să fie mai informați. Dar nu mai există... E destructurat. Nu mai e centralizat. Acum fiecare are acces la informație – intră pe internet.

Cristina (născută în 1934)

Cel mai mult mi-a plăcut perioada din 1955 până la ultima conferință națională a surzilor. A fost o activitate intensă, a mers foarte bine în toate filialele. Aveau bani. Erau salariați: președinte, vicepreședinte, secretar, contabil, instructor cultural, instructor sportiv... erau mult mai multe funcții. În perioada lui Ceaușescu a început situația în care foarte mulți tineri surzi au început să viseze să plece în străinătate. Și de aici a început o destructurare, o nemulțumire generală. Foarte mulți tineri visau să plece, dar la comuniști nu aveai voie să pleci. Ceaușescu făcea economie foarte mare. Atunci surzii lucrau. Acum sunt mulți șomeri. Situația surzilor era foarte bună pe vremea aceea. Foarte, foarte bună. Am trăit în două ere. O parte din mine este de acord cu ce s-a întâmplat atunci, dar alta parte parcă ar vrea să fie altfel lucrurile.

Zoltan (născut în 1939)

Pe vremea lui Gheorghiu-Dej...nu știu... a fost bine. Dar începând cu Ceaușescu lucrurile au început să devină mai puțin bune. Acum mă refer, în general, la ce era în țară, nu doar la surzi. Însă în cadrul Asociației nu am simțit acea diferență de la început până la sfârșitul erei comuniste. La asociație aveam buget de la stat. Activitatea era foarte, foarte bogată: echipă de dans, cantonament de schi, de cros, de fotbal, echipă de șah, de 10–15 băieți. La Lacu Roșu făceam cantonamente de schi de 10 zile, concursuri, campionate naționale, antrenamente cu cazare, cu masă, cu echipament. Fotbal, șah...foarte, foarte multe. Ne-a fost bine. Dar acum...e o prostie. Surzii nu prea mai doresc să meargă la facultate. Sunt foarte puțini, o persoană, două, poate.

Pe vremuri, Asociația Surzilor avea relații cu școlile de surzi, cu primăriile, cu medicii de familie. Asociația știa: s-a născut un copil surd, a absolvit un copil surd. Exista o relație între instituții. Acum, m-a sunat primăria și mi-a spus: «Trebuie să știți că noi nu mai avem niciun surd.» «Serios? Vă spun eu: în evidența mea de azi sunt 7 surzi.» Deci legăturile s-au rupt. Nici nu mai știm pe cine avem în județ: copil, tânăr...Apare la asociație la ușă, la 18 ani, analfabet, adus de mamă, de tată, și pus la noi în prag: «Dați-ne bani, dați-ne.» Dar școală nu știe, meserie nu știe, de vorbit nu știe, semne nu știe. Și școlile speciale se închid, pentru că nu mai vin copiii. Surzii nu mai sunt atrași să vină la oraș. Rămân acasă.

Termină școala cum o termină, cu o bucată de hârtie, și se duc acasă, în sat. Și se rup de comunitate, se rup. Loc de muncă nu găesc.

Au fost școlile profesionale foarte puternice. Copiii surzi învățau o meserie. Când ieșeau în lume, știau să lucreze. Și munceau serios. A fost disciplină, au fost disciplinați surzii, au învățat să lucreze. Acum e o diferență foarte mare. Înainte, un surd făcea parte din lumea auzitorilor, își găsea de lucru imediat. Stătea cu chirie, încetul cu încetul își cumpăra un apartament, se căsătorea, avea un copil, doi, trei. Avea familie, prieteni surzi, vizita asociația surzilor, își cumpăra și o mașină. Era, pur și simplu, o viață normală. Dar astăzi, în privința asociației, în privința educației, avem o problemă. Nu mai avem viață sportivă, multe activități s-au redus. Abia mai trăiește asociația. Și înainte de 1989 erau șapte salariați numai la nivel de filială. Șapte! Acum suntem două persoane. Două persoane, și munca nu se compară.

Interpretarea în limbajul semnelor ar trebui să fie asigurată gratuit de statul român pentru persoanele surde. Nu ar trebui să coste pe persoana surdă – este o nevoie de bază. Acum, asociația surzilor merge și spune: „Lucrăm cu 24.000 de surzi din România și nu mai facem față”. Nu mai facem față. Suntem epuizați omeneste și profesional. Gândiți-vă: nu faci față... pentru că e atât de mult. Suntem într-un haos. Statul ne dă bani foarte puțini.

Ioana (născută în 1940)

Pe vremea comunismului, prin '47-'48, s-au mutat școlile. Atunci au aranjat frumos învățământul, cu clasele I, II, III, IV... Absolveai acelea și mergeai la profesională, cu meserii noi: desenatori, tehnician dentar, bobinator, strungar – multe meserii. Și era foarte bine. Dar acum? Nimic. Cofetar? Nu e. Zugrav? Zugrav e foarte greu. Acum au devenit foarte mulți analfabeți, între ghilimele, la muncă, la pricepere... Păcat, păcat!

Comunismul îl considera pe omul surd ca pe un om obișnuit. Nu îl ajuta cu ceva special, dar îl considera de aceeași capacitate – sau cel puțin așa ziceau. Gheorghiu-Dej a fost mai bun. Cu Ceaușescu...din cauza nevestei lui, nu știu dacă era la fel. Pe vremea comunismului erau legi severe, totul era foarte disciplinat. Tot ce se întâmpla era mai așezat. Acum, după comunism: libertate, scandaluri, bătaii. Parcă ne e și frică. Pentru mine, atunci pe vremea comunismului totul era bine.

Gabriel (născut în 1956)

În perioada comunistă, multe persoane surde nu vorbeau mult, nu discutau cu oamenii auzitori despre lucruri legate de viața lor. După Revoluție, oamenii surzi au devenit mult mai curajoși. În timpul comunismului era însă multă teamă, teamă de Securitate. Auzitorii ne dădeau sfaturi: să nu vorbim despre asta, să nu vorbim despre aia, că se poate întâmpla ceva și ajungi la închisoare. Și atunci surzii ziceau «bine», adică stăteau pe banca lor, nu vorbeau aiurea.

În timpul comunismului nu aveam niciun interpret. Eu mă duceam direct să vorbesc cu doctorul, și doctorul scria pe bilețele și așa discutam. Era o doctoriță mai severă. Când am rugat-o să mă ajute cu ceva, comportamentul ei a fost abuziv.

După Revoluție am avut mai multe posibilități din partea direcțiilor de asistență socială pentru persoanele cu dizabilități. În comunism nu aveai nicio facilitate pentru persoane cu dizabilități. Era mult mai rău, era o severitate mult mai mare. Acum avem de toate: alimente, mâncare, haine, bunătăți, dar locurile de muncă unde sunt? În timpul comunismului, surzii aveau meserii frumoase și erau talentați. Oamenii auzitori îi apreciau pe surzi. După Revoluție, cooperativele nu au mai adus profit și surzii au început să își caute singuri de lucru.

Maria (născută în 1956)

Cea mai mare problemă era că, în perioada comunistă, nu exista interpret. Acum, da. Asta pot să spun că este o diferență mare între cele două perioade. Noroc cu legea care a apărut – Legea 448/2006 – care ajută și susține persoanele cu handicap, nu numai pe cele cu deficiență de auz. Sunt articole speciale pentru persoanele cu deficiențe de auz. După anii '90 a fost ca un vis și am sperat că o să fie și mai bine față de perioada comunistă. Și, încet-încet, așa a și fost. Și sperăm să fie și mai bine, evident.

Elena (născută în 1960)

Consider că după Revoluție lucrurile au evoluat favorabil pentru persoanele surde. În primul rând, ni s-a acordat dreptul de a primi un certificat de încadrare în grad de handicap. Acest certificat a schimbat modul în care societatea ne-a perceput ca persoane cu dizabilități. Cumva consider că am fost, am putut să fim și noi văzuți, auziți, într-un fel. Certificatul de încadrare în grad de handicap a adus cu sine

și anumite facilități și ne-a oferit posibilitatea de a ne dezvolta și de a ajunge la un nivel mai apropiat de cel al persoanelor auzitoare, din punct de vedere financiar. Exista o persoană care se ocupa de problemele noastre la nivelul asociației. După 1989, la nivelul Asociației Naționale a Surzilor din România era cineva care ne putea oferi suport la locul de muncă în comunicarea cu persoanele auzitoare, dar și în relațiile cu alte instituții. Și desigur, consider că aceasta a fost o schimbare în bine.

În perioada comunistă, pentru că lucram, ni s-a oferit posibilitatea de a achiziționa o locuință. Ni s-a aprobat plata în rate și astfel am ajuns să am o locuință care este proprietate personală. Consider că aceasta a fost o mare oportunitate pentru mine. Faptul că am reușit să mă integrez pe piața muncii mi-a dat posibilitatea să mă dezvolt. Cred că dacă nu ar fi existat legislația care să oblige cumva angajarea persoanelor ca mine, nu aș fi putut să mă dezvolt așa cum am dorit. În opinia mea, și în perioada comunistă Asociația a ajutat foarte mult persoanele surde, pentru că se puteau obține aparate auditive gratuite, desigur, pentru cei care le puteau folosi. Consider că perioada comunismului m-a ajutat și mi-a oferit posibilitatea de a urma o școală, de a învăța o meserie și de a mă dezvolta din punct de vedere cognitiv.

Mihai (născut în 1963)

Pentru toată lumea a fost o schimbare în anii 1980, nu numai pentru surzi. În anii '70 mergeam cu bunica la piață: erau pline piețele, puteai să cumperi orice. Găseam chiar și portocale. În timpul școlii profesionale am simțit frig. Nu mai dădeau suficientă căldură, dormeam cu pătură, cu căciula pe cap. Totuși...era mai bine atunci. Aveam loc de muncă. În 1992 am intrat în șomaj. A fost mai greu să găsec de lucru. Am mai muncit la negru, la ambalare, pe la magazine mai mari. Am lucrat la „La Fourmi”, înainte de Mega Image, care e acum în România.

Azi nu mai sunt bani pentru activități la asociație. Înainte, statul plătea tot: sportul, concursurile, organizam Olimpiada Surzilor. Era un lucru extraordinar. După aceea, bugetul nu s-a mai dat, interesul a scăzut. Este o întrebare de democrație: nu mai e nevoie să vii aici pentru informații. Acum orice om intră pe internet. Ce să mai faci aici, la club? Atunci citeam, aveam timp. Surzii citeau. Noi citeam la școala profesională „Mâncam” biblioteca de acolo... Acum surzii nu prea mai citesc. Nu ai informații în semne suficiente și atunci și nivelul de informare e mai mic.

Ana (născută în 1968)

Așa, pe vremea lui Ceaușescu, era totuși sever, dar... totuși era bine. Numai că nu era carne, nu erau ouă. Laptele era foarte greu de obținut, era coadă la pâine – da, asta îmi amintesc acum. A fost grav. Jumătate așa, jumătate așa. Deci n-a fost chiar... nu știu cum să spun. Cozile acelea, tot timpul scandal: lumea stătea pentru pâine, pentru salam, și unii ziceau să între mai în față, să obțină... Asta a fost greu.

Bibliography

- Attfield, Kate. "Qualitative Individual Interviews with Deaf People." In *SAGE Research Methods Foundations*, edited by Paul Atkinson, Sara Delamont, Alexandru Cernat [born 1933], Joseph W. Sakshaug, and Richard A. Williams. London: SAGE, 2019. <https://doi.org/10.4135/9781526421036780341>.
- Boym, Svetlana. *The Future of Nostalgia*. New York: Basic Books, 2001.
- Dinu, Radu Harald. "'It Was Just a Regular, Normal Life Back Then': Collective Memory, Nostalgia, and Deaf Experiences in State-Socialist Romania." In *[Un]fit for the Nation: Disability and the Biopolitics of State-Building in Post-Imperial Eastern Europe*, edited by Maria Bucur and Maria Galmarini. Urbana: University of Illinois Press, 2026.
- Frisch, Michael. *A Shared Authority: Essays on the Craft and Meaning of Oral and Public History*. Albany: State University of New York Press, 1990.
- Halbwachs, Maurice. *On Collective Memory*. Chicago: University of Chicago Press, 1992.
- Portelli, Alessandro. "What Makes Oral History Different." In *The Oral History Reader*, edited by Robert Perks and Alistair Thomson, 48–58. London: Routledge, 2004.
- Schuchman, John S. "Oral History and Deaf Heritage: Theory and Case Studies." In *Looking Back: A Reader on the History of Deaf Communities and Their Sign Languages*, edited by Renate Fischer and Harlan Lane, 515–532. Hamburg: Signum Press, 1993.